

Tractament de la -s- intervocàlica de *resina* (II)

(ALDC, V, 1252. *La resina*)

La -s- llatina intervocàlica habitualment se sonoritza en cat. en [z]; i així, RESĪNA esdevé *re[z]ina* (var. *anzina* 115), que pot sofrir dos tipus de canvis: **1)** modificació del timbre: per ensordiment, *re[s]ina*, propi de les àrees apitxades; per palatalització en [ʒ], *re[ʒ]ina*, que també podria obeir a una atracció formal de *regina* (< llat. REGĪNA ‘reina’), canviat en *renyina* 66, 120, per assimilació a la nasal següent; **2)** pèrdua de la [z]: a) amb manteniment de l’accent: *reïna*, *raïna*, amb les var. *arraïna* 136, per pròtesi vocàlica; *pega reïna* 4, per adjunció de *pega*, per la seva viscositat; *reguina* 11, amb una velar antihiàtica; *roïna* 36, 52 (o *roïna de pi* 46, 56), alterat potser per atracció de *roïn* ‘dolent’, amb la var. *rovina* 50, amb labial antihiàtica; *marràina* 32, possible reducció de *goma raïna*; b) amb desplaçament de l’accent: *reina* (< *reïna*), com *beina* (< *beïna* < *baïna* < VAGĪNA), amb les var. *renya* 57, 64, com el dial. *fenya* ‘feina’, *cunya* ‘cuina’, i *reina mascle* 78, considerada una classe; *reia* 58 s’ha interpretat com a sinònim de *reina* ‘dona que exerceix el poder real o muller del rei’ (en mall. es diu del rei d’un coll en el joc de cartes). Per a la pèrdua o ensordiment de la [z] intervocàlica en altres mots, veg. PALDC, I, mapes 16, 17 i 18.

Altres mots estan en relació amb la condició viscosa, enganxosa de la resina: *trementina* ‘resina del terebint o del pi’, de *terebentina*, der. de *terebint* (< llat. TEREBINTHUS); encruat amb *resina* ha donat *rentina*, *rantina* i *ransina* 159; *pega* 113 (o *pega de pi* 111), del llat. vg. PĪCA, alteració de llat. PĪX, PĪCIS, amb el der. *pregunta* 164, postverbal del verb parasintètic *peguntar* (< PIC(A)-UNCTARE ‘untar amb pega’); *goma* 164 (o *goma de l’arbre* 85), del llat. vg. GŪMMA; *mel de l’arbre* 85, del llat. MĒL; *vesc* 1, del llat. VĪSCUM.

Sàpia 138 és una var. de *saba*, der. del llat. SAPA ‘vi o most cuit’. *Tesa* 9, 11, pròpiament la *teia* (< *tea*), deriva de TĒDA (cl. TAEDA) ‘branca resinosa de pi; torxa; teia’, a través de TE[ð]A.

En l’aspecte areal, notem la presència en cat. or. de *re[ʒ]ina* i *reina* enfront de *reïna*, *raïna* del cat. nord-occ., juntament amb *trementina* i *rentina/rantina* i punts de *re[z]ina*, que retrobem en val., tret de l’apitxat, que presenta la var. ensordida *re[s]ina*, com a la Franja.

Són mots normatius *resina*, *reïna* i *trementina*, des del DOrt, 1917.

